

Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine
National Security and Defense Council of Ukraine
Odessa State University of Internal Affairs
Odessa Military Academy
National Academy of the Security Service of Ukraine
Odessa National Maritime University
National University of Water and Environmental Engineering
Institute of Criminal Law and Applied Criminology (Chisinau)
Siedlce University of Natural Sciences and Humanities
Gdansk University of Physical Education and Sport
Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation

International scientific conference

**MARITIME SECURITY
OF THE BALTIC-BLACK SEA REGION:
CHALLENGES AND THREATS**

December 23, 2021

Volume 1

2021

International scientific conference «Maritime security of the Baltic-Black sea region: challenges and threats» : conference proceedings, December 23, 2021, Vol. 1. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 428 pages.

ORGANISING COMMITTEE

Foreign members of the Organizational Committee:

Kanels Juris – PhD in polit., Rector of the Transport and Telecommunication Institute (the Republic of Latvia);

Buzhor Valerii Heorhiiiovych – Doctor of Law, Professor, Rector of the Institute of Criminal Law and Applied Criminology, President of the Independent Criminological Association of the Republic of Moldova (the Republic of Moldova);

Stanislaw Topolewski – Phd hab., retired Colonel, Prof., Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, Director of the Institute of Security Studies (the Republic of Poland);

Skalski Dariusz – Dr. hab. Prof., Gdansk University of Physical Education and Sport (the Republic of Poland);

Vareikis Vygtas – Doctor of Humanities, Professor, Leading Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University (the Republic of Lithuania);

Petryk Artem – PhD in History, Senior Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology of Klaipėda University (Republic of Lithuania).

Ukrainian members of the Organizational Committee:

Kuznichenko Serhii Oleksandrovych – Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Rector of Odessa State University of Internal Affairs;

Prokofieva-Yanchylenko Dariia Mykhailivna – Doctor of Law, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Interdepartmental Research Center for Organized Crime at the National Security and Defense Council of Ukraine;

Kurovska Iлона Anatoliivna – PhD in Law, Senior Research Associate, Director of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine;

Rudenko Serhii Vasylovych – Doctor of Engineering, Professor, Rector of Odessa National Maritime University;

Kliat Yurii Oleksandrovych – PhD in Engineering, Colonel, Deputy Head of Odessa Military Academy;

Cherniak Andrii Mykolaiovych – Doctor of Law, Professor, Colonel, Rector of the National Academy of the Security Service of Ukraine;

Grygus Ihor Mykhailiovych – Doctor of Medical Sciences, Professor, Director the Educational and Scientific Institute of Health Care of the National University of Water and Environmental Engineering;

Vikhliaiev Mykhailo Yuriiovych – Doctor of Law, Professor, Director of the Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

WELCOME REMARKS

Сергій ГРИНЕВЕЦЬКИЙ	14
----------------------------------	-----------

THE STATUS OF INTERREGIONAL AND NATIONAL STRATEGIES FOR MARITIME SECURITY

Впровадження національної стратегії морської безпеки
в контексті реалізації цілей сталого розвитку в Україні

Махначова Н. М.....	16
----------------------------	-----------

Стратегія морської безпеки в Україні

Пехник А. В.....	18
-------------------------	-----------

Деякі особливості національних стратегій морської безпеки

Сизоненко А. С.....	21
----------------------------	-----------

Покращення інформаційної логістики та підвищення
загального рівня інформатизації портової діяльності

Степаненко В. О.....	24
-----------------------------	-----------

Станції біологічного очищення стічних вод міста Одеси
як джерела забруднення морського середовища

Тучковенко Ю. С., Сапко О. Ю.....	28
--	-----------

The impact of maritime threats in the Middle East
on Baltic – Black Sea region's security

Cheban O. Ya.....	32
--------------------------	-----------

Деякі аспекти надання адміністративних послуг
у сфері морського транспорту

Шатрава С. О., Джафарова О. В.....	35
---	-----------

MARITIME SECURITY COOPERATION OF THE BALTIC-BLACK SEA STATES

Співпраця держав з метою протидії незаконній міграції на морі

Дубенко О. М.....	39
--------------------------	-----------

Актуальні проблеми делімітації та співробітництва держав
у межах виключної (морської) економічної зони України

Півторак Г. Ф.....	43
---------------------------	-----------

Безпекова політика взаємодії Туреччини в Чорному морі

Радовецька Л. В., Гасанов Муртеза Алі	46
--	-----------

Регіональне та субрегіональне співробітництво як основні напрями морської політики України Сасенко М. І., Костюк В. Л.	50
Четверта промислова революція в Балтійсько-Чорноморському регіоні: сценарії розвитку та точки росту Волонцевич Д. О., Скворчевський О. Є.	54
The concept of Intermarium in processes of the development of Eastern Europe Tishchenko O., Morozov M.	57
MODERN MILITARY THREATS IN THE BALTIC-BLACK SEA REGION AND COUNTERMEASURES	
Сучасні військові загрози на державному кордоні у Балто-Чорноморському регіоні Бурбела С. В.	60
Стратегія морської безпеки України в умовах сучасних загроз в Чорноморсько-Азовському регіоні. Шляхи розвитку військово-морських спроможностей Нейжпапа О. Л.	63
Проведення заходів цивільного захисту як елемент забезпечення національної безпеки України Попович В. В., Яковчук Р. С., Ковальчук В. М.	67
Systematic approaches to combating threats at sea Rudenko S., Shumylo O., Kononova O., Baraboly K.	69
INTERNATIONAL AND NATIONAL STATUTORY SUPPORT OF MARITIME SECURITY	
Правове регулювання забезпечення захисту морського середовища в міжнародному та національному законодавстві України Балобанов О. О.	73
Міжнародні судові органи у забезпеченні морської безпеки (на прикладі справи № 2019-18 «Україна v. РФ») Бойко Інна Семенівна	77
Правове регулювання боротьби з морським піратством на міжнародному рівні Варинський В. О.	80

Правові умови для функціонування органів державної влади Автономної Республіки Крим на перехідний період як «уряд АРК в екзилі»	
Гданов І. Р.	84
Особливості комплексного адміністративно-правового режиму морських портів України	
Калаянов Д. П.	87
Нормативно-правове регулювання безпеки мореплавства в Україні	
Калаянова О. Д.	90
Міжнародно-правові аспекти протидії транснаціональній організованій злочинності на морі	
Кубасенко А. В., Крижановська О. В.	94
Організаційно-правовий механізм забезпечення морської безпеки в Україні: реалії сьогодення	
Магновський І. Й.	98
Дефініція позовної давності у морському праві	
Маковій В. П., Медведенко Н. В.	101
Проблематика порушень норм міжнародного права при затримці українських військово-морських суден «Бердянськ», «Нікополь» та «Яни Капу» в територіальних водах України	
Менсо І. В., Купратий О. Г.	105
Окремі аспекти підготовки до служби у водній поліції Німеччини	
Мошак Г. Г.	108
Міжнародно-правове регулювання забезпечення морської безпеки	
Мудрецька Г. В.	112
Проблеми міжнародної уніфікації правил морських перевезень і розвиток законодавства України у цій сфері	
Печений О. П.	116
Кримінальна відповідальність за піратство (Ст. 446 КК України)	
Плужнік О. І.	119
Морська доктрина України як складова національної безпекової політики	
Подковенко Т. О.	123

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИЙ ОРГАНІЗОВАНИЙ
ЗЛОЧИННОСТІ НА МОРІ**

Кубасенко Андрій Володимирович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Крижановська Олена Володимирівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
викладач кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

За даними Міжнародної морської організації, найчастіше у морських просторах вчиняються злочини, пов'язані з незаконним, незареєстрованим та нерегульованим промислом, контрабандою наркотичних засобів та їх збутом, використання примусової та безкоштовної праці. Як правило, такі злочини вчиняються за участі транснаціональних злочинних організацій.

Сучасна транснаціональна організована морська злочинність дуже різна у своїх проявах. Всі злочинні посягання розрізняються за механізмом вчинення, але кінцевий результат завжди призводить до суспільно небезпечних наслідків у вигляді втрати життя та майна, незаконного перетину кордонів держав, а також знищення найважливіших біологічних ресурсів у Світовому океані.

Сьогодні міжнародні договори, які регулюють питання правоохоронної діяльності на об'єктах морського транспорту, характеризуються своєю множинністю. Це комплексні, тобто такі, що містять питання боротьби зі злочинністю на морі та правила контролю за забезпеченням безпеки морського судноплавства, та спеціальні, видані на вирішення проблеми конкретного контролю за забезпеченням транспортної (морської) безпеки.

Так, відповідно до ст. 27 Конвенції, відповідні органи влади прибережної держави уповноважені здійснювати юрисдикцію над іноземними суднами в портах та територіальному морі, при знаходженні ж

морського судна у відкритому морі органи влади прибережної держави можуть затримати судно або проникнути на його борт лише у виняткових випадках, обумовлених у Конвенції [1]. При цьому у нормативних актах існують прогалини, які впливають на ефективність ухвалення рішень оперативними підрозділами правоохоронних органів.

Узагальнення джерел міжнародного права, а також наукових та практичних матеріалів, присвячених протидії сучасній транснаціональній організованій злочинності, дозволив виділити основні види злочинів, які вчиняються на морі.

Відносно недавно у світовій практиці з'явилася концепція морського насильства («maritime violence»), якою об'єднані насильницькі злочини, які вчиняються на морі. У вітчизняних та зарубіжних доктринальних джерелах нерідко пропонується запровадити поняття «морського насильства», що включає злочини на морі, такі як терористичні напади, піратство, незаконне транспортування зброї та наркотиків, озброєні пограбування, работоргівля, незаконна міграція [2, с.363]. Термін «морське насильство» ще чітко не сформувався у міжнародному праві.

Важливо виокремити найбільш характерні прояви сучасної транснаціональної організованої морської злочинності.

Морське піратство. Етимологія слова «піратство» походить від грецького «peirates», що перекладається як «грабіжник, розбійник» [3, с.1016]. Морське піратство залишається одним із найдавніших злочинів у цій галузі.

Даний злочин у своїй первісній формі полягав у морських набігах та був злочинним промислом прибережних племен. У міжнародній практиці, поняттям «піратство» охоплюються дії, пов'язані з незаконним захопленням, пограбуванням, пошкодженням суден, які знаходяться у відкритому морі.

Крім того, зазначений вид злочинів має високий рівень латентності, оскільки на практиці далеко не завжди потерпілі від піратства екіпажі та судовласники повідомляють про скоєні напади, оскільки бояться, що такі заяви негативно вплинуть на ділову репутацію та бізнес транспортних морських підприємств.

Незаконний обіг наркотиків у сучасних дослідженнях об'єктивно відноситься до найбільш небезпечних міжнародно-правових проблем [4, с.202]. При цьому морський транспорт протягом багатьох років ненавмисно відіграє несприятливу роль у перевезенні наркотичних засобів та психоактивних речовин.

Незаконна міграція також є однією з найгостріших глобальних проблем. В даний час незаконна міграція охоплює всі континенти та океани. Причини, через які громадяни можуть залишати країни свого проживання можуть бути різними: від збройних конфліктів, дестабілізованої обстановки

у державі – до переслідувань по расовій та національній ознаці та різниці в рівні життя населення в різних державах.

Статистичні дані, зібрані Міжнародною організацією з міграції (ІОМ), показують, що кількість морських мігрантів у світі з 2016 року складає приблизно більше одного мільйона людей [5].

Діяльність сучасних міжнародних злочинних організацій на морі тісно пов'язані. Так, одна злочинна організація може одночасно займатися як морським піратством, так і тероризмом, незаконним обігом наркотиків тощо. Наприклад, організація незаконної міграції та торгівлею людьми у Туреччині за різними джерелами здійснюється Робочою партією Курдистану [6]. Отже, ефективна боротьба з транснаціональною організованою морською злочинністю повинна бути комплексною та починатися з виявлення та протидії діяльності міжнародних злочинних організацій. Серйозні побоювання викликає той факт, що міжнародні терористичні організації виявляють особливу активність у регіонах, де зростає загроза морського піратства (наприклад, Сомалі).

Певною перешкодою ефективній протидії сучасній транснаціональній організованій морській злочинності, є те, що злочинні організації добре фінансуються за рахунок структур, які здатні наймати висококваліфікованих спеціалістів та використовувати прогресивну техніку для проведення наукових досліджень світового океану, які ефективно виявляють нові родовища природних ресурсів. У багатьох транснаціональних злочинних організаціях існують окремі підрозділи, мета яких полягає у покращенні способів приховування предметів і людей, які незаконно перевозяться.

Міжнародно-правові джерела, а також норми національного законодавства багатьох країн у сфері забезпечення протидії транснаціональній організованій морській злочинності розвиваються нерівномірно. Сьогодні основним нормативним джерелом міжнародного морського права залишається прийнята у 1982 року Конвенція ООН з морського права (UNCLOS) [1].

Аналіз діяльності міжнародного співтовариства з протидії транснаціональній організованій морській злочинності дозволяє виділити проблемні аспекти, які ускладнюють її ефективність:

- 1) недостатня узгодженість у пріоритетах інтересів та підходів щодо координації міжнародної правоохоронної діяльності;
- 2) недостатня правова регламентація, яка стосовно аналізованого виду злочинної діяльності має «наздоганяючий» характер;
- 3) відсутність методичної основи для діяльності органів та організацій протидії морській злочинності;
- 4) питання визначення компетенції;
- 5) недостатня взаємодія на рівні наукових розробок для побудови єдиної системи спостереження;

6) недостатній рівень технічної оснащеності національних правоохоронних органів та міжнародних організацій (відсутність сучасних морських суден, засобів зв'язку та виявлення, фіксації доказів злочинної діяльності);

7) недостатня узгодженість на рівні міжнародних договорів, що регламентують порядок дій екіпажів суден у разі нападів на морі;

8) слабка професійна підготовка спеціалістів правоохоронних органів щодо протидії морській злочинності, а також низький рівень підготовки членів екіпажів з питань, що входять до їх компетенції;

9) недостатність фундаментальних досліджень сучасної транснаціональної організованої морської злочинності;

Узагальнення сучасних міжнародно-правових норм, досліджень, проведених останнім часом, а також практики протидії транснаціональній організованій морській злочинності, дозволив нам виділити найбільш пріоритетні напрямки діяльності міжнародного співтовариства у цій сфері:

- удосконалення нормативної основи, у тому числі шляхом усунення наявних протиріч для забезпечення ефективності механізмів протидії існуючим загрозам;

- організація ефективної взаємодії національних правоохоронних органів, силових структур, а також міжнародних організацій, діяльність яких пов'язана з протидією морській злочинності;

- створення системи міжнародного моніторингу та статистичного обліку морської злочинності.

У контексті забезпечення державних інтересів слід зазначити, що загроза безпеці держави від транснаціональної організованої морської злочинності залишається дуже значною, а з урахуванням сучасних тенденцій, протидія даному різновиду злочинної діяльності має розглядатися як один із пріоритетних напрямів державної політики.

Таким чином, боротьба з міжнародною транснаціональною організованою морською злочинністю може бути ефективною тільки в умовах тісної взаємодії правоохоронних органів на міждержавному рівні. Визначені проблеми, які є актуальними для сучасних держав можна вирішити лише шляхом з'ясування реальних причин та умов, які сприяють розвитку міжнародних злочинних організацій. Крім того, необхідно надалі удосконалювати заходи щодо ефективного розшуку та затримання морських суден, які належать транснаціональним злочинним організаціям та своєчасного судового розгляду за всіма виявленими фактами морської злочинності.

Література:

1. Конвенція ООН з морського права від 10.12.1982 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text (дата звернення: 10.12.2021)

2. Стефанчишен Р. В. Теоретико – аксіологічний підхід до поняття «морський тероризм». *Юридична наука*. 2020. № 1(103). С. 361-367.
3. Энциклопедический словарь / ред. А.М. Прохоров. М. Энциклопедия, 1980. 1600 с.
4. Севрук В.Г., Павленко С.О. Заходи протидії транснаціональному наркобізнесу, що вчиняється представниками окремих етнічних груп. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 193-205.
5. World Migration Report 2022. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/> (дата звернення: 10.12.2021)
6. Soner B.A., Aslan U., Kiyici H. PKK's regional franchise of terror. Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi (UTGAM) International Center for Terrorism and Security Studies (UTGAM) Mart / March 2017. URL: <http://madrid.be.mfa.gov.tr/Content/assets/consulate/images/localCache/1/f030f81be866-4e14-acd9-c256fc6265bf.pdf> (дата звернення: 10.12.2021)